

Hypocrisie

troef in splitsingsdebat

Dit schreven we precies een jaar geleden in nieuwsbrief nummer 3; "De energiemarkt is geliberaliseerd. Wie twijfelt aan de zegeningen is een zeurpiet, een zwartkijker. Als je bezorgdheid uitspreekt over werkgelegenheid of het milieu heb je er niets van begrepen of ben je in elk geval ouderwets..."

Wij denken dat liberalisering maar al te makkelijk leidt tot een "race to the bottom". De oude, minder schone centrales blijven zolang mogelijk produceren, er wordt niet meer geïnvesteerd in nieuwe centrales, het hebben van zoveel mogelijk klanten is belangrijker dan het aanbieden van groene stroom, in de wedstrijd om zo gunstig mogelijk in de etalage te komen zullen er mensen ontslagen gaan worden." Maar de sector en minister Brinkhorst redeneren anders; om meer banen en een beter milieu te realiseren heb je geld nodig en dat verdien je alleen door de markt vrij te maken en uiteindelijk te privatiseren. Terwijl we langzamerhand toch beter zouden weten. Het wordt dan ook steeds moeilijker om te begrijpen wat de werkelijke motieven zijn. De roep om meer marktwerking is steeds meer alleen een geloofsbelijdenis aan het worden.

De laatste stappen worden gezet, de bedrijven worden gesplitst en eigenaren van de netten kunnen een deel daarvan verkopen. De grote bedrijven verzetten zich hevig: "als we de netten niet meer hebben zijn we minder rijk en sterk en worden we overgenomen door buitenlandse bedrijven". Ja. En? Wat wil je dan? Eerst jarenlang pleiten voor liberalisering, een vrije markt, en er dan gek van opkijken dat het er toe leidt

dat het recht van de sterkste gaat gelden? En wat is er precies zo erg aan dat buitenlandse bedrijven het overnemen. Zou Essent zelf echt anders omgaan met de druk om efficiënter en tegen lagere kosten te werken dan wanneer het anders heet en de eigenaar een Duitser, Spanjaard of Fransman is? Natuurlijk gaan alle bedrijven mensen ontslaan, dat hoort bij de vrije markt. Zou NUON zich wezenlijk anders gedragen als zij de kans kregen een Belgisch bedrijf over te nemen? Zou ze dan opeens ook tegen een consequent doorgevoerde liberalisering zijn?

Het is opvallend en hypocriet, de plotselinge zogenaamde bezorgdheid over de gevolgen voor milieu, werknemers, het beroep wat gedaan wordt op het oranjegevoel.

Begrijp ons goed, wij zien niets in liberalisering van de energiemarkt. Maar krokodillentranchen zijn wel erg gênant. Er zijn veel goede redenen om tegen liberalisering te zijn. Bijvoorbeeld omdat je vindt dat energie een basisrecht is en geen handelswaar moet worden. Of omdat je vindt dat het in elk geval aan de politiek is om te bepalen hoe er stroom wordt opgewekt, en tegen welke prijs. Wel willen liberaliseren maar een hek om de Nederlandse bedrijven zetten is hypocriet.

Het gekke is dat Nederland en Europa eigenlijk achterlopen in de discussie over de beste manier om markten, bijvoorbeeld die van energie, te organiseren. Tal van landen, regio's, steeds meer regeringen, internationale organisaties en instellingen keren terug op hun schreden; ener-

gie tot handelswaar maken leidt niet tot een beter milieu, meer werk en betere toegang tot schone energie voor mensen die dat nu nog niet hebben. Het leidt zelfs niet tot meer efficiency en een betere service aan hen die al wel kunnen beschikken over stroom. Er gaat veel lokale expertise en kennis verloren, bijvoorbeeld doordat de afstand tot de klant veel groter wordt.

1

Foto's: Mads Eskesen

Foto: Boyd Noord, Socia Media

Tom en Helen in 6 talen

In 2004 produceerde WISE de Engelstalige versie van het oorspronkelijke Franse stripboek Helen en Tom en de kerncentrale. Een doorslaand succes. Inmiddels heeft WISE gezorgd voor vertaling in het Spaans, Ukrains, Japans, Roemeens en Russisch. In tal van landen wordt het stripboek gebruikt om jonge mensen te interesseren voor de discussie over kernenergie.

Verzet tegen liberalisering

Wereldwijd is er veel verzet tegen de liberalisering van energie, niet alleen van milieugroepen, maar ook van bewonersorganisaties, vakbonden en consumentenorganisaties. Met name in ontwikkelingslanden weten mensen heel goed dat vrije markt en sociale rechten zelden samen gaan. Prijsstijgingen en verlies aan werkgelegenheid zijn de belangrijkste aanjagers van het verzet, dat in veel gevallen succesvol is. Zo besloot de regering van Senegal af te zien van privatisering van de elektriciteitsvoorziening nadat drie achtereenvolgende multinationals hadden geëist dat ze de prijzen mochten verhogen. In Nederland heeft de vakbond FNV berekend dat energieliberalisering een verlies kan betekenen van 10.000 arbeidsplaatsen.

Public resistance to privatisation in water and energy.

PSIRU: www.psiru.org

Liberalisering zorgt voor banenverlies in de elektriciteitssector: www.fnv.nl/abvakabo

wise

World Information Service on Energy

Colofon

Dit is de 6e nieuwsbrief in het kader van het project **Stroom: basisrecht of handelswaar?** Energie voor ontwikkeling!

Oplage: 12.000

Tekst en redactie: Wendela de Vries en Peer de Rijk

Grafisch ontwerp: Sandra de la Combé
Druk: Albani drukkers

WISE

Postbus 59636

1040 LC Amsterdam

tel: 020-6126368 | fax: 020-6892179

wiseamster@antenna.nl

<http://www.tegenstroom.nl>

<http://www.antenna.nl/wise>

giro: 40 88 285

Deze campagne wordt mede mogelijk gemaakt door:

en VROM

Het kan ook anders

Nederland is een kleine speler, in Europa en zeker op wereldschaal. Wel horen we bij de 12 rijkste landen van de wereld en hebben we relatief veel invloed in allerlei internationale gremia en organisaties.

Elementen van een plan om de energiepolitiek vlot te trekken en een mondiaal, eerlijk en duurzaam perspectief te bieden zijn onder andere:

- Volledige etikettering en volledige transparantie over het doen en laten van energieleveranciers en productiebedrijven, ook over (dochter) activiteiten in het buitenland. Volledige transparantie over niet-Nederlandse bedrijven die hier elektra verkopen.
- Verplicht en groeiend aandeel in Nederland geproduceerde groene stroom in het pakket van aangeboden elektriciteit.
- Afschaffing van alle subsidies op kolen, olie en kernenergie.
- Sterke vereenvoudiging van wet- en regelgeving. Sturing op hoofdlijnen gekoppeld aan ambitieuze milieudoelstellingen. Zekerheid voor de langere termijn die onafhankelijk wordt gemaakt van de politieke winden.
- Snelle sluiting van de kerncentrale Borssele en initiatieven op Europees niveau om kernenergie niet langer te bevoordelen ten opzichte van andere energiedragers.
- Een krachtig, wettelijk verplicht energiebesparingsbeleid, nog altijd het meest effectieve middel om CO2-emissies te verminderen.
- Nederlands initiatief in EU-verband voor verdergaande reductie van CO2-emissies.
- Nederland moet ontwikkelingslanden steunen die hun bevolking op een duurzame manier van energie willen gaan voorzien. Op dit moment hebben 1,6 miljard mensen nog geen toegang tot elektriciteit. Laten we er voor zorgen dat voor hen betrouwbare, schone en betaalbare energiebronnen worden ontwikkeld, en geen vuile, grootschalige en dure kern- of kolencentrales.
- De keus voor een markt- of meer politiek gestuurd systeem van energiebeheer wordt pas gemaakt na grondige discussie en afweging van voor- en nadelen. Schone, betaalbare en betrouwbare energie voor iedereen moet het uitgangspunt zijn voor het Nederlands beleid, ook internationaal.

"Pensioen met 60 jaar!!"
"...maar tegen ons had men 30 jaar gezegd!!"

NUON weer nucleair?

Een paar jaar geleden was het duidelijk; van de grote aanbieders was eigenlijk alleen Essent uitgesproken pro-kernenergie. Voor de helft eigenaar van Borssele, groot importeur van atoomstroom uit Frankrijk en in gesprekken in elk geval duidelijk: "zolang het in de publieke opinie niet te veel problemen oplevert willen wij best investeren in kernenergie". Maar het landschap en de discussie verandert. Ook bijvoorbeeld NUON is zich aan het 'herbezinnen'. Een discussie hier, een peiling daar. In een nieuw blad dat ze dit najaar lanceert gooit NUON maar weer eens wat stenen in de vijver – ongetwijfeld om te zien hoe de reacties zijn. Kennelijk zat de weerzin tegen atoomstroom niet diep en kan het standpunt veranderen als blijkt dat de publieke opinie rijp is.

Het is natuurlijk ook lastig. Kernstroom uit Frankrijk wordt tegen lage prijzen gedumpt en welk energiebedrijf wil nou niet tegen zo laag mogelijke kosten klanten bedienen? De Franse overheid heeft decennia lang de nucleaire industrie gesteund met subsidies, zachte leningen en overname van kosten. Het nu nog Franse staatsbedrijf heeft een schuld van tientallen miljarden euro's. Of het bedrijf nou geprivatiseerd wordt of niet, die schuld wordt vroeger of later aan de Franse bevolking gepresenteerd. En niet aan de klanten van Essent en Delta. Er zijn in Nederland gelukkig nog energiebedrijven die maatschappelijk verantwoord ondernemen echt serieus nemen en het niet alleen als leuk sausje over evident foute activiteiten gieten.

Nieuwe rapporten en argumenten

Een tweetal nieuwe rapporten geven voeding aan het debat en helpen mensen om hun standpunt te bepalen

Vuile stroom dure stroom: kan kernenergie in een geliberaliseerde energiemarkt?

Onderzoek naar en productie en levering van energie wordt zwaar gesubsidieerd door overheden. Het gevolg hiervan is dat energiebronnen worden ingezet die onder werkelijk vrije marktomstandigheden nooit financieel levensvatbaar zouden zijn.

In de EU moet de liberalisering van de gas- en elektriciteitsmarkt in 2007 voltooid zijn. Dit heeft grote invloed op onder andere de financiële relatie tussen overheid en producent.

Ook de nucleaire industrie krijgt met deze nieuwe omstandigheden te maken. Kernenergie is vanaf het begin zwaar gesubsidieerd. Oorspronkelijk als uitvloeisel van militair kernwapenonderzoek, later vanwege een groot geloof in kernenergie als schone, oneindige energiebron. Inmiddels weten we beter. En de werkelijke kosten van atoomstroom worden steeds meer zichtbaar. Helaas nog

niet in de prijs die de consument via de energierekening betaalt. Kernenergie wordt nog steeds op veel manieren gesubsidieerd, in dit rapport een overzicht van de verschillende subsidievormen voor kernenergie die nog steeds bestaan. Ook de nucleaire industrie moet met de billen bloot, er is nog lang geen sprake van een werkelijk 'level playing field'.

Kernenergie? Niet doen

Een gezamenlijk product van WISE, Greenpeace Nederland, Vereniging Milieudefensie, Stichting Natuur&Milieu en de 12 Provinciale Milieufederaties in reactie op de opgelaaide discussie over de toekomstige rol van kernenergie in de energievoorziening. Een adequate en goed leesbare weergave van de meest recente inzichten rond kernenergie.

Is kernenergie veiliger, goedkoper en minder kwetsbaar geworden? Levert het een serieuze bijdrage aan het tegengaan van het broeikaseffect. Kun je wel een kernwapen maken zonder kernenergie? Deze en andere vragen worden beantwoord.

Beide rapporten zijn met de bon te bestellen.

Politieke dealers en pushers; de toekomst van Borssele

De kerncentrale in Borssele is meer dan 30 jaar oud. Hij is economisch afgeschreven en dus verdienen Essent en Delta er goed aan. Hij is met forse subsidies gebouwd, in eerste instantie om energie-intensieve industrie naar Zeeland te lokken. Hij is een paar jaar geleden tussentijds opgeknapt. De politiek heeft zich vele malen gebogen over de vraag wanneer de centrale dicht moet. Omdat diezelfde politiek de energiemarkt vergaand geliberaliseerd heeft kan ze dat bijna niet meer zelf bepalen. In 1994 werd een afspraak gemaakt tussen toenmalig Minister van Economische Zaken Weijers en de sector; de centrale zou in 2004 gesloten worden. Omdat eerst nog moest worden geïnvesteerd in verbetering van de veiligheid werd afgesproken dat de eigenaren bij sluiting zouden worden gecompenseerd met 32 miljoen euro. Maar Essent en Delta zijn zich in de jaren daarna met succes gaan verzetten tegen de afspraken en sluiting werd op de lange baan geschoven.

Met het aantreden van de kabinetten Balkenende is het eind helemaal zoek; eerst werd besloten de centrale pas in

2013 te sluiten en nu stelt de Staatssecretaris van Milieu voor de sluitingsdatum nog twintig jaar op te schuiven. Borssele mag van de regering open blijven tot 2033 als ze aan minimale eisen voor veiligheid blijft voldoen. Het verhaal dat sluiting "misschien wel een miljard euro" zal kosten is een eigen leven gaan leiden, precies zoals Van Geel gehoopt had. Het bedrag kan evengoed veel lager uitvallen, of geheel niet voor rekening van de overheid komen. Onderzoek hiernaar weigert Van Geel openbaar te maken. Zou hij iets te verbergen hebben?

Het kabinetsbesluit wordt overgoten met een groen sausje dat ook kritische partijen enthousiast moet maken; de centrale mag langer openblijven als de sector en de overheid meer investeren in duurzame energie. Ditzelfde kabinet, dat al honderden miljoenen euro's heeft bezuinigd op zonnepanelen, windparken en energiebesparingsmaatregelen, pronkt nu met een nieuwe investering van 250 miljoen voor duurzame bronnen. Een bizarre vertoning. In november discussieert de Tweede Kamer over het kabinetsbesluit.

Tijdens Tweede Kamerdebat over Borssele bezorgen WISE, Greenpeace, Milieudefensie en Natuur en Milieu 200 vaten radioactief afval op Het Plein in Den Haag.

Praat mee het kan op veel plekken

"Kernenergie, een goed alternatief"
28 september, Speakers, Delft, Burgwal 45 - 49,
20.15 - 22.00 uur

Deze lezing is onderdeel van een serie dubbel-
lezingen die het Rathenau Instituut en Studium
Generale Delft organiseren over het toekomstige
energiebeleid.

Meer informatie: www.rathenau.nl

Klimaatcafé: een avond vol energie!
De klimaatcafés worden georganiseerd in o.a.:
Groningen (27 okt.), Tilburg (3 nov.), Den Haag
(15 nov.), Delft (24 nov.), Maastricht, Utrecht
en Oss.

Wat betekent klimaatverandering voor uw
eigen leefomgeving? Welke rol speelt kern-
energie in Nederland? En kunt u in uw
gemeente actie ondernemen tegen klimaat-
verandering? Op verschillende plaatsen in
Nederland organiseert Milieudefensie, soms
samen met WISE, dit najaar klimaatcafés waar-
in deze vragen centraal staan. Naast debat en
discussie is er op deze avonden muziek en
cabaret: Klimaatcafé, een avond vol energie!
Meer informatie:

www.milieudefensie.nl/klimaatcafé

Energieliberalisering; kans of bedreiging
1 oktober, Utrecht, hele dag

Twee workshops tijdens de 3e dag van de
alternatieven, georganiseerd door 'Voor de
Verandering'. WISE verzorgt twee workshops
tijdens de dag - maar ook de andere program-
maonderdelen zijn interessant.
Meer informatie en precieze programmering:
www.globalalternatives.nl

IK WIL:

- Het rapport **Vuile stroom, dure stroom, kan kernenergie in een geliberaliseerde energiemarkt?** gratis
- De brochure **Kernenergie? Niet doen** gratis
- Het rapport **Terug via de achterdeur. Kernenergie en het klimaatprobleem** gratis
- Stickers en/of buttons **Kernenergie? Nee bedankt!**
 - (aantal) Buttons (3,5 cm doorsnee) 20 cent per stuk plus porto
 - (aantal) Stickers (3,5 cm doorsnee, 20 op een vel) 1 euro per vel plus porto
 - (aantal) Stickers (12 cm doorsnee) 1 euro per stuk plus porto
- Het boekje **Stroom, basisrecht of handelswaar?** gratis
- (aantal) Exemplaar/exemplaren van de lijst waarmee we in heel Europa 1 miljoen handtekeningen tegen kernenergie ophalen
- Meer weten over WISE en/of de mogelijkheden om iets tegen kernenergie te doen

Naam:

Adres:

Postcode en plaats:

Email:

Telefoon:

Knip deze bon uit en stuur op naar WISE